

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

חולין נה

עניין: מסאה ועד סאתים בחצי לוג - חנוכה

מהרש"א ח"א

ח"א דף נה ע"א מסאה ועד סאתים בחצי לוג וכו'. צהלכה זו עמדנו צימיי חנוכה ואמרנו להעלות על ספר מהיכן שלמדו לומר כן צנרות חנוכה שהיה הנס גם ציום ראשון מימי חנוכה לפי שהמנורה היתה טמאה וליכא למימר שעשו המנורה של עץ כמ"ש הרא"ש ד' דהא צשעת עשיה היו מטמאין אותה ועוד לת"ק דפליג אר"י צ"י ופוסל גם צשל עץ מאי איכא למימר אלא צין לת"ק וצין לר"י צ"י צפ' כל הצלמים ה' ופרק אין מכירין ו' אית לן למימר דלא היה אפשר להן אלא צשצרי כלי חרס שהן טהורין ו' דהיינו הצאין מסתם כלים היותר גדולים שזכרו צשמעתין מסאה ועד סאתים צשצצריהם וטהרו צפחות מחצי לוג ח' והשתא ע"כ צלילה הראשונה ג"כ לא נתנו אלא פחות מחצי לוג לכל נר ונר שהוא עיקר שיעור השצרים שנטהרו ואעפ"כ היו דולקין כל הלילה צימיי חנוכה שהם לילי טצת ארוכים דצריך חצי לוג לכל נר כפרש"י צפרשת תלזה ט' וא"כ היה הנס גם ציום ראשון וע"ז רמז הכחוצ צנרות דזכריה ו' מי צו ליום קטנות דחס היה הנס צשאר ימי השנה היה אפשר לצעל דין לחלוק ולומר שלא היה נס ציום ראשון פחות מחצי לוג יכול להיות דולק כל הלילה צשאר ימות השנה אצל מי צו ליום קטנות שהיה הנס ציום היותר קטנות דהיינו צימיי טצת שהלילות ארוכים וצריך חצי לוג לכל נר ונר שהיה דולק כל הלילה ודו"ק ועיין צפרק צמה מדליקין כ' :

ערוך לנר ר"ה דף כד :

בגמרא בדרך שעשו מלכי בית חשמונאי. המהרש"א ח"א פרק במה מדליקין (שנת נא ג) הביא דברי הרא"מ (על הסמ"ג הל' חנוכה) שהקשה, כיון דכולם היו טמאי מתים, שמתעם זה לא היו יכולים לעשות שמן עד ח' ימים ועל כן היה נס חנוכה, היאך היו מדליקין בטרהרה, שהרי טימאו המנורה. ותירץ שעשו של עץ והדליקו בו, וכרבי יוסי ב"ר יהודה דהכא, ע"ש. והמהרש"א בחולין (נ"ה ב) בח"א הקשה על זה דאכתי קשה לתנא קמא דפוסל בשל עץ. ולכן כתב בין לתנא קמא ובין לרבי יוסי ברבי יהודה אית לן למימר דלא היה אפשר להם אלא בשברי כלי חרס, ע"ש. וצריך לפרש כוונתו, דאעפ"י דשל חרס פסול לכולי עלמא⁴⁶, מ"מ כיון שלא היה אפשר בענין אחר, שהרי גם של עץ פסול לתנא קמא, לכן עשו כן⁴⁷.

לב אריה

בפירש"י צ"ה סאתים כלמעלה ושיעור שצריז צת"כ וצמסכת כלים צלוג שלס. והיינו דתנן החס מסאתים עד שלש ועד חמש סאין צלוג וצזה תמיחתי על רבינו מהרש"א ז"ל צח"א צשמעתין שכתב ליישב דלכך תיקנו ימי חנוכה ח' ימים שהיה נס גם ציום ראשון לפי שהמנורה היתה טמאה ולמאן דפוסל לעשות מנורה של עץ ע"כ עשו אותה משצרי כלי חרס הצאים מיותר גדולים צשמעתין דהיינו מסאה עד סאתים דשיעור שצריז לייצור הוא צפחות מחצי לוג ואפ"ה היה דונק כל הלילה צליל טצת דשיעורו צחצי לוג ולזה היה הנס גם ציום ראשון וצ"ש מי צו ליום קטנות כו' ע"ש. ומלבד מה שחמה עליו התצ"ש צזה צחדושיו למס' שצת צדברים נכוים פ"ש אפי מוסוף לתמוה דאמאי הוצרכו לסמוך על הנס ולמה לא נעלו שצרים מכלים שהם יותר מסאתים דשיעור שצריז הוא צלוג שלס וצחצי לוג הם פטורים וע"כ הוכחו כמ"ש התצ"ש דלא אמרו מהרש"א ז"ל רק לחדד צו התלמידים הוצילו דהיה צימיי חניכה :

בכור שור שבת כא :

עוד ראיתי למהרש"א ז"ל בחולין דף נ"ה (ע"א) שכתב דלת"ק דר"י דפוסל מנורה של עץ דלא עשאו כ"א משצרי כלי חרס היותר גדולים והם פחות מחצי לוג וטהורים ולהכי היה נס גם ציום ראשון שדלק כל הלילה עכ"ד. ולענ"ד אשתמיטתיה ש"ס ערוכה דסוכה דף נ' (ע"ב) דמתבאר שם דמאן דפוסל של עץ כ"ש של חרס ומאן דמכשיר של עץ עכ"פ פוסל בשל חרס, גם א"א

משמשין, ותו דלמה הוצרכו להעמיד שברי כלי חרס לצנרות ולא היה אפשר להם כ"א פחות מחצי לוג שראוי ליתן בנר ה"ל להעמיד כלי אבנים כלי אדמה בחצי לוג ממש כדינו דאין בהם טומאה כלל דאין סברא לומר דעדיף לכלי שרת כל שברי כלי חרס מכלי אבנים וכלי אדמה שלימים ומחזורתא דלא אמר רבינו מהרש"א דברים אלו כ"א לחדד בו את התלמידים.

מסכת כלים פ"ב מ"ב

סָאָה, בְּרִבְעִיתִי. מְסָאָה וְעַד [כח] סָאָתִים, בְּחֻצֵי לֶגֶב. מְסָאָתִים וְעַד שְׁלֹשׁ וְעַד חֲמֵשׁ סָאִין, בְּלֶגְבָא,

